

Laidiens: 11.05.2007., Nr. 76

Ministru kabineta noteikumi Nr.301

Rīgā 2007.gada 8.maijā (prot. Nr.28 10.§)

Noteikumi par individuālo komersantu finanšu pārskatiem

Izdoti saskaņā ar likuma "Par grāmatvedību" 13.panta sesto daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka kārtību, kādā individuālie komersanti, kuru apgrozījums (ieņēmumi) no saimnieciskajiem darījumiem iepriekšējā pārskata (taksācijas) gadā pārsniedz 200000 latu (turpmāk - individuālais komersants), sagatavo un iesniedz bilanci un ieņēmumu un izdevumu pārskatu (turpmāk - finanšu pārskats), kā arī finanšu pārskata saturu.
2. Individuālais komersants finanšu pārskatu sagatavo par kārtējo pārskata (taksācijas) gadu - kalendāra gadu vai īsāku laikposmu, ja šajā gadā individuālais komersants uzsāk vai beidz saimniecisko darbību.
3. Finanšu pārskatā darījumus un notikumus norāda periodā, kad tie notiek, neatkarīgi no tā, kad tiek veikti norēķini.
4. Finanšu pārskatā lieto Latvijas Republikas naudas vienību - latu, skaitļus noapaļo līdz veseliem skaitļiem. Finanšu pārskatu sagatavo valsts valodā.
5. Finanšu pārskatu sagatavo, pamatojoties uz šo noteikumu 1. un 2.pielikumā minētajām shēmām un ievērojot šādus nosacījumus:
 - 5.1. posteņus atspoguļo katru atsevišķi shēmās minētajā secībā;
 - 5.2. katram postenim norāda attiecīgos iepriekšējā pārskata (taksācijas) gada datus, ja tādi ir;
 - 5.3. posteņus, kuros nav skaitļu, norāda tikai tad, ja iepriekšējā pārskata (taksācijas) gadā ir bijis attiecīgs postenis ar summu;
 - 5.4. shēmās ar arābu cipariem apzīmētos posteņus var sadalīt sīkāk vai pievienot tiem jaunus posteņus, ja individuālais komersants uzskata, ka tas rada lielāku skaidrību;
 - 5.5. posteņos norādītos skaitļus pamato ar ierakstiem attaisnojuma dokumentos, grāmatvedības reģistros un

kopsavilkumos;

5.6. ja pārskata (taksācijas) gadā atklāta iepriekšējos pārskata (taksācijas) gados radusies kļūda, to labo, attiecīgi labojot finanšu pārskata datus, sākot ar to pārskata (taksācijas) gadu, kurā šī kļūda bija radusies.

II. Balances sagatavošana

6. Bilancē norāda saimnieciskajā darbībā izmantoto līdzekļu un to avotu atlikumus pārskata (taksācijas) gada pēdējā dienā (turpmāk - bilances datums). Līdzekļus norāda bilances aktīvā, bet to avotus - bilances pasīvā. Balances aktīva kopsummai jābūt vienādei ar bilances pasīva kopsummu.

7. Saimnieciskajā darbībā izmantotie līdzekļi (arī nauda kasē, kredītiestādē vai krājaizdevu sabiedrībā) uzskaitē ir nošķirti no individuālā komersanta personiskajām vajadzībām paredzētajiem līdzekļiem.

8. Bilancē norāda individuālā komersanta īpašuma daļu, kuru tas nošķīris saimnieciskās darbības veikšanai, un ar saimniecisko darbību saistītās prasījumu un saistību summas, arī tās, kas radušās par nomā ar izpirkuma tiesībām (finanšu nomā) paņemtu (atdotu) pamatlīdzekli (personiskajām vajadzībām paredzēto individuālā komersanta īpašuma daļu bilancē nenorāda).

9. Balances aktīvā līdzekļus norāda, tos sadalot ilgtermiņa ieguldījumos un apgrozāmajos līdzekļos. Par ilgtermiņa ieguldījumiem uzskata līdzekļus, kas paredzēti ilgstošai lietošanai (ilgāk par vienu gadu) vai ieguldīti ilglietojamā īpašumā. Citi līdzekļi ir apgrozāmie līdzekļi.

10. Postenī "Nemateriālie ieguldījumi" norāda tādu par samaksu iegūtu bezķermenisku lietu (piemēram, patents, licence) atlikušo vērtību, kuru derīgās lietošanas laiks ir ilgāks par gadu.

11. Postenī "Nekustamais īpašums" norāda zemesgabalu sākotnējo vērtību (zemesgabalu sākotnējo vērtību nedrīkst amortizēt), kā arī ēku, būvju un ilggadīgo stādījumu atlikušo vērtību.

12. Postenī "Pārējie pamatlīdzekļi" norāda tādas kustamas mantas (piemēram, iekārta vai tās aprīkojums, tehnika, mašīna vai inventārs, transportlīdzeklis, dators, kopētājs) atlikušo vērtību, kuras derīgās lietošanas laiks ir ilgāks par gadu.

13. Nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu atlikušo vērtību aprēķina, no to sākotnējās vērtības atskaitot visus vērtības norakstījumus, arī pārskata (taksācijas) gadā un iepriekšējos pārskata (taksācijas) gados grāmatvedības reģistros iegrāmatotās ikgadējās nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājuma un pamatlīdzekļu nolietojuma summas.

14. Ikgadējās nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājuma un pamatlīdzekļu nolietojuma summas aprēķina, attiecīgo nemateriālo ieguldījumu vai pamatlīdzekļu sākotnējo vērtību vienmērīgi sadalot pa gadiem to lietderīgās lietošanas laikā (lineārā metode) vai izmantojot citas nolietojuma aprēķināšanas metodes (piemēram, degresīvā metode, ražošanas vienību metode). Nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks ir laikposms (gados), kurā tos paredzēts izmantot, vai laikposms (gados), kurā paredzēts saražot plānoto produkcijas vienību skaitu. Nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiku nosaka individuālais komersants.

15. Pirkta pamatlīdzekļa un nemateriālā ieguldījuma sākotnējā vērtībā ietver:

15.1. pirkšanas cenu;

15.2. citus tiešos izdevumus;

15.3. saņemto aizņēmumu procentus, kas samaksāti par periodu līdz attiecīgā pamatlīdzekļa vai nemateriālā ieguldījuma nodošanai ekspluatācijā.

16. Pirkta pamatlīdzekļa citi tiešie izdevumi ir, piemēram, pamatlīdzekļa piegādes izdevumi līdz tā izmantošanas vietai, pamatlīdzekļa sagatavošanas izdevumi paredzētajai izmantošanai, kā arī samaksātie muitas maksājumi.

17. Individuālā komersanta paša izveidota pamatlīdzekļa sākotnējā vērtībā ietver izdevumus, kas tieši saistīti ar pamatlīdzekļa izveidošanu (izgatavošanu vai celtniecību) un sagatavošanu nodošanai ekspluatācijā, kā arī pamatlīdzekļa izveidošanai saņemto aizņēmumu procentus, kas samaksāti par periodu līdz tā nodošanai ekspluatācijā.

18. Ja individuālais komersants saimnieciskajā darbībā kā pamatlīdzekli iegulda (sāk izmantot) personisko mantu, kas pirka vai izveidota pirms saimnieciskās darbības uzsākšanas, pamatojot šīs mantas iegādes vai izveidošanas izdevumu summu ar tās iegādes vai izveidošanas laikā saņemtiem attaisnojuma dokumentiem, tad par šāda pamatlīdzekļa sākotnējo vērtību uzskata minētās mantas atlikušo vērtību datumā, kad pamatlīdzekli iegulda (sāk izmantot) saimnieciskajā darbībā. Šādam pamatlīdzeklim atlikušo vērtību aprēķina, no tā iegādes vai izveidošanas dokumentos norādītās summas atskaitot pamatlīdzekļa nolietojuma summas, kas aprēķinātas par gadiem, pirms pamatlīdzekli iegulda (sāk izmantot) saimnieciskajā darbībā.

19. Ja saimnieciskajā darbībā izmantotam pamatlīdzeklim nav iegādes vai izveidošanas dokumentu vai ja pamatlīdzeklis iegūts ziedojumā, dāvinājumā, mantojumā vai atjaunojot īpašumtiesības, individuālais komersants var patstāvīgi izvēlēties šādu pamatlīdzekli uzskaitīt tikai natūrā (norādot grāmatvedības reģistros bez novērtējuma naudas izteiksmē) vai novērtēt naudas izteiksmē un norādīt bilanci. Novērtējot naudas izteiksmē, par pamatlīdzekļa sākotnējo vērtību nosaka:

19.1. vērtību, kas norādīta līgumā vai citā dokumentā, kurš apliecina pamatlīdzekļa ziedojumu vai dāvinājumu;

19.2. vērtību, kas norādīta mantojuma saņemšanu apliecinošā dokumentā;

19.3. vērtību, kas noteikta īpašumtiesību atjaunošanā iegūtam pamatlīdzeklim saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 26.septembra noteikumiem Nr.793 "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība";

19.4. nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību;

19.5. attiecīgā pamatlīdzekļa tirgus vērtību tajā dienā, kad tas tiek novērtēts.

20. Postenī "Pamatlīdzekļu izveidošana" laikposmā līdz pamatlīdzekļa lietderīgās izmantošanas uzsākšanai (turpmāk - nodošana ekspluatācijā) norāda izdevumus, kas tieši saistīti ar tā izveidošanu (izgatavošanu vai celtniecību) un sagatavošanu nodošanai ekspluatācijā (piemēram, izdevumi par materiāliem, algas un sociālās apdrošināšanas maksājumi, pamatlīdzekļa izveidošanā izmantoto pamatlīdzekļu nolietojums, samaksa par saņemtajiem pakalpojumiem), kā arī līdz pamatlīdzekļa nodošanai ekspluatācijā par pamatlīdzekļa izveidošanai saņemtajiem aizņēmumiem samaksātos procentus.

21. Postenī "Citi ilgtermiņa ieguldījumi pamatlīdzekļos" norāda to izdevumu atlikušo vērtību, kuri radušies saistībā ar saimnieciskajā darbībā izmantotam un bez novērtējuma naudas izteiksmē (natūrā) uzskaitītam pamatlīdzeklim veiktiem uzlabojumiem, tā atjaunošanu vai rekonstrukciju, kas būtiski palielina šī pamatlīdzekļa ražošanas potenciālu vai pagarina ekspluatācijas laiku. Šajā postenī norāda arī to izdevumu atlikušo vērtību, kuri radušies saistībā ar citiem ilgtermiņa ieguldījumiem pamatlīdzekļos, izņemot tos, kas minēti šo noteikumu 22.punktā (piemēram, ieguldījumi saistībā ar nomas līgumā paredzētajiem nomāta pamatlīdzekļa rekonstrukcijas, uzlabošanas vai atjaunošanas darbiem, kurus nav paredzēts kompensēt no iznomātāja līdzekļiem).

22. Izdevumus, kas radušies saistībā ar saimnieciskajā darbībā izmantotam un grāmatvedības reģistros naudas izteiksmē uzskaitītam pamatlīdzeklim veiktiem uzlabojumiem, tā atjaunošanu vai rekonstrukciju, kas būtiski palielina šī pamatlīdzekļa ražošanas potenciālu vai pagarina ekspluatācijas laiku, pieskaita šī pamatlīdzekļa sākotnējai (atlikušajai) vērtībai. No šīs vērtības atskaita izslēdzamās pamatlīdzekļa daļas vai detaļas sākotnējo (atlikušo) vērtību, ja tā ir atsevišķi aprēķināta. Ja tā nav aprēķināta atsevišķi, atskaita amortizētās aizstāšanas izmaksas. Amortizētās aizstāšanas izmaksas ir pamatlīdzekļa vērtība, kas aprēķināta, atskaitot no jauna, līdzvērtīga pamatlīdzekļa iegādes vērtības nolietojumu pēc aizstātā pamatlīdzekļa nolietojuma likmes, uzskaitot nolietojumu par tik ilgu periodu, cik ilgi saimnieciskajā darbībā izmantots aizstātais pamatlīdzeklis.

23. Postenī "Akcijas un daļas" norāda līdzdalību kapitālsabiedrībās attiecīgo akciju un daļu iegādes vērtībā, ja šīs akcijas un daļas iegādātas, lai gūtu ienākumus (dividendes) nākotnē, un tās nav paredzēts pārdot gada laikā pēc bilances datuma.

24. Postenī "Ilgtermiņa aizdevumi" norāda citām personām aizdoto naudu, kuras atdošanas termiņš noteikts vēlāk nekā vienu gadu pēc bilances datuma, kā arī nomnieka parādu par nomā ar izpirkuma tiesībām (finanšu nomā) atdotu pamatlīdzekli.

25. Postenī "Pārējie ilgtermiņa finanšu ieguldījumi" norāda pārējo līdzdalību (piemēram, līdzdalību kooperatīvajā sabiedrībā) un pārējos ilgtermiņa finanšu ieguldījumus iegādes vērtībā, kuri iegādāti, lai gūtu ienākumus nākotnē, un nav paredzēti pārdošanai gada laikā pēc bilances datuma.

26. Ilgtermiņa ieguldījumu objektu, kura vērtība ir būtiski lielāka par tā iegādes izmaksām vai ražošanas pašizmaksu, vai novērtējumu iepriekšējā pārskata (taksācijas) gada bilanci, var pārvērtēt atbilstoši augstākai vērtībai, ja var pieņemt, ka vērtības paaugstinājums būs ilgstošs. Ja ilgtermiņa ieguldījumu objekta vērtība bilances datumā ir zemāka par tā atlikušo vērtību un sagaidāms, ka vērtības samazinājums būs ilgstošs, attiecīgais objekts vērtējams atbilstoši zemākajai vērtībai. Pārvērtēšanas rezultātā radušos vērtības pieaugumu vai vērtības samazinājumu iegrāmato saimnieciskās darbības kapitālā.

27. Ja nemateriālo ieguldījumu vai pamatlīdzekļu objekts pārvērtēts atbilstoši augstākai vai zemākajai vērtībai, ikgadējās nemateriālo ieguldījumu vērtības samazinājuma vai pamatlīdzekļu nolietojuma summas turpmāk aprēķina, ņemot vērā attiecīgā objekta vērtību pēc pārvērtēšanas.

28. Krājumu uzskaites posteņos norāda izejvielu, materiālu, nepabeigto ražojumu un izstrādājumu, gatavo ražojumu un izstrādājumu, preču pārdošanai, darba dzīvnieku un produktīvo dzīvnieku vērtību.

29. Pirkto krājumu atlikumus bilanci norāda iegādes vērtībā (pirkšanas cenās). Pašražoto krājumu atlikumus bilanci norāda ražošanas pašizmaksā vai zemākajās tirgus cenās.

30. Postenī "Debitori" norāda individuālā komersanta prasījumus no citām personām (piemēram, pircējiem, pakalpojumu saņēmējiem, nomniekiem, aizdevumu saņēmējiem) par nesamaksāto vai aizdoto naudu vai citām lietām, kā arī valsts budžetā vai pašvaldību budžetos pārmaksātos nodokļus un nodevas.

31. Ja debitoru parāds maksājams ārvalsts valūtā, tā summu sākotnēji aprēķina latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto attiecīgās ārvalsts valūtas kursu, kas ir bijis spēkā darījuma dienā. Ja šāds debitoru parāds bilances datumā vēl nav samaksāts, to bilancē norāda pārrēķinātu latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto attiecīgās ārvalsts valūtas kursu, kas ir bijis spēkā bilances datumā. Pēc ārvalsts valūtā maksājamo debitoru parādu atlikumu pārrēķināšanas iegūto novērtējuma palielinājumu latos (turpmāk - pozitīvā starpība) iegrāmato ieņēmumos, bet novērtējuma samazinājumu latos (turpmāk - negatīvā starpība) noraksta izdevumos.

32. Postenī "Nākamo periodu izdevumi" norāda izdevumus, kas veikti kārtējā vai iepriekšējos pārskata (taksācijas) gados, bet tiks iekļauti saimnieciskās darbības izdevumos nākamajos pārskata (taksācijas) gados (piemēram, samaksātā nomas maksa par vairākiem gadiem, izdevumi, kas radušies saistībā ar zemes kalķošanu, ganību ierīkošanu, dziļaršanu, teritorijas labiekārtošanu).

33. Postenī "Uzkrātie ieņēmumi" norāda saņemamās summas, kas saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem ir skaidri zināmas, bet attaisnojuma dokumenta sagatavošanas datums nav pienācis.

34. Postenī "Vērtspapīri" norāda akcijas, citus līdzdalību apliecinošus dokumentus un parāda vērtspapīrus to iegādes vērtībā, ja tie iegādāti tālākai pārdošanai (tirdzniecībai) vai ja tiem ir īss dzēšanas (atpiršanas) termiņš.

35. Ja attiecīgo apgrozāmo līdzekļu (piemēram, krājumu, vērtspapīru) tirgus cena ir ievērojami zemāka par sākotnēji iegrāmatoto vērtību, bilancē norāda zemāko vērtību. Starpību noraksta izdevumos.

36. Postenī "Nauda" norāda individuālā komersanta kasē esošās skaidrās naudas summu un kredītiestāžu vai krājaizdevu sabiedrību kontos esošās bezskaidrās naudas summu latos un ārvalstu valūtās. Ja kasē vai kredītiestādes vai krājaizdevu sabiedrības kontā ir attiecīgi skaidrā vai bezskaidrā nauda ārvalsts valūtā, to sākotnēji novērtē latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto attiecīgās ārvalsts valūtas kursu, kas ir bijis spēkā darījuma dienā. Skaidrās un bezskaidrās naudas atlikumu ārvalsts valūtā bilancē norāda, pārrēķinot latos saskaņā ar Latvijas Bankas noteikto attiecīgās ārvalsts valūtas kursu, kas ir bijis spēkā bilances datumā. Pēc šo atlikumu pārrēķināšanas iegūto pozitīvo starpību iegrāmato ieņēmumos, bet negatīvo starpību noraksta izdevumos.

37. Bilances pasīvā norāda individuālā komersanta pašu kapitālu, kā arī ilgtermiņa un īstermiņa kreditoru parādus.

38. Par pašu kapitālu uzskata starpību starp bilances aktīvu kopsummu un ilgtermiņa un īstermiņa kreditoru parādu kopsummām.

39. Parādus, kas maksājami vēlāk nekā gada laikā pēc bilances datuma, uzskata par ilgtermiņa kreditoru parādiem. Pārējos parādus uzskata par īstermiņa kreditoru parādiem.

40. Postenī "Saimnieciskās darbības kapitāls" norāda summu, kas atbilst attiecīgā grāmatvedības konta atlikumam pārskata (taksācijas) gada beigās.

41. Sākotnēji atverot grāmatvedības kontu, kurā tiek uzskaitīts saimnieciskās darbības kapitāls, kā šī konta atlikumu var norādīt summu, kas atbilst šo noteikumu 38.punktā noteiktajā kārtībā aprēķinātajam pašu kapitālam. Turpmāk katra pārskata (taksācijas) gada sākumā šajā kontā pārgrāmato iepriekšējā gada beigās norādīto šī konta atlikumu un grāmatvedības konta atlikumu, kurā tiek uzskaitīta pārskata (taksācijas) gada ieņēmumu un izdevumu starpība, bet gada beigās iegrāmato arī šo noteikumu 42.punktā norādītās summas.

42. Individuālais komersants pārskata (taksācijas) gadā var papildus ieguldīt līdzekļus (piemēram, naudu vai pamatlīdzekli) saimnieciskajā darbībā (turpmāk - personiskie ieguldījumi) vai izņemt līdzekļus no saimnieciskās darbības, lai izmantotu savām personiskajām vajadzībām (turpmāk - personiskajām vajadzībām izņemtie līdzekļi). Personiskos ieguldījumus un personiskajām vajadzībām izņemtos līdzekļus pārskata (taksācijas) gada laikā uzskaita